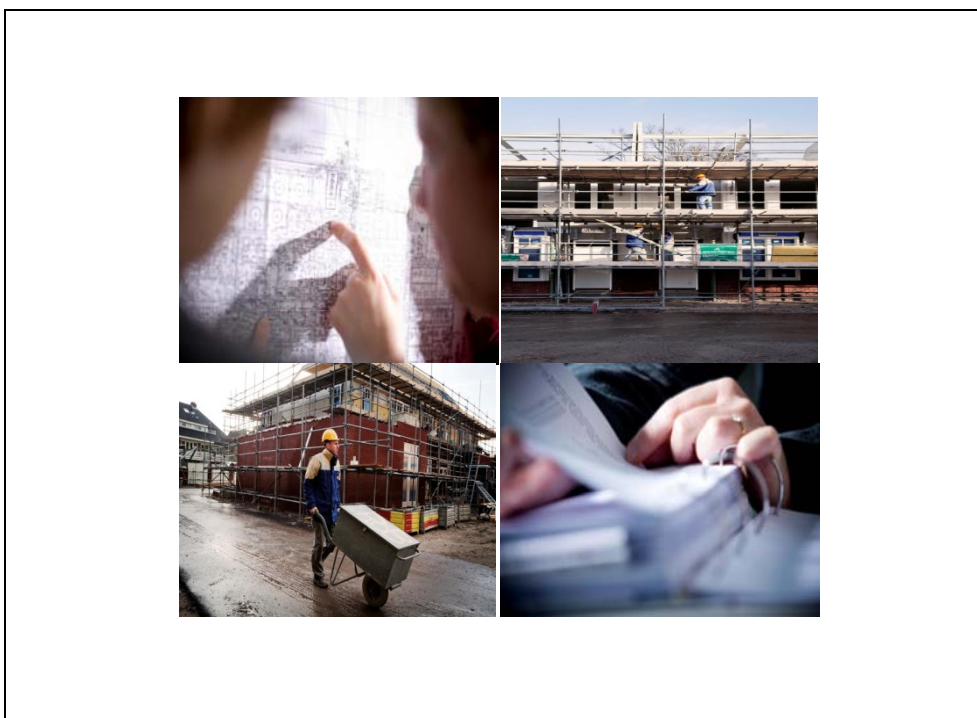

Basisinspectiemodule

Bouwprocesbepalingen

(opdrachtgever, V&G-plan, coördinatoren)

*Deze **BasisInspectieModule** (BIM) is opgesteld aan de hand van de stand van de wetenschap en is geschreven voor intern gebruik door de Inspectie SZW. Verder is de in deze BIM beschreven werkwijze algemeen omschreven. Inspecteurs kunnen op grond van de aangetroffen situatie in een bedrijf afwijken van de hier beschreven werkwijze.*

Basis Inspectiemodule Bouwprocesbepalingen

Toepassingsgebied:

Deze basis-inspectiemodule is toepasbaar bij alle bouwwerken die niet onder de categorie "opdrachtgever – consument" vallen (zie art. 2.34 besluit) en bestaat uit 3 "sub-modules":

- Deel a) "Opdrachtgever" is geldig voor alle bouwwerken,
- Deel b) "Veiligheids- en gezondheidsplan" en
- Deel c) "Functioneren coördinatoren" is van toepassing onder bepaalde voorwaarden (o.a. volume, aard risico's of aantal werkgevers/zelfstandigen gelijktijdig ter plekke).

De sub-modules kunnen apart maar ook gezamenlijk gebruikt worden. Beoordeling en bepaling daarvan zal bij het projectplan en/of de inspecteur liggen.

Ontwikkeld door:

Expertisecentrum, Vakgroep Certificatie en Arbeid & Organisatie

Datum goedkeuring en geldigheidsduur:

Datum goedkeuring MT Arbo: 23 juni 2015.

Deze basis-inspectiemodule is geldig totdat wijzigingen in de regelgeving of stand van de wetenschap bijstelling noodzakelijk maken.

Vereist kennisniveau en training:

Er bestaat geen specifieke opleiding, training of arbop-module in het kader van deze BIM. Daarvoor is teveel specifieke kennis of informatie en zijn verschillende inspectievaardigheden nodig. Hieronder wordt aangegeven welke aspecten dit betreft.

Voor het toepassen van deze module is kennis en ervaring nodig inzake:

- het inspecteren van bouwlocaties en gww-projecten;
- de inhoudelijke thema's die bij de beoordeling van ontwerp/opdracht van een specifiek project en locatie meegenomen moeten worden (bijv. bodemonderzoek, is er ruimte om veilig aan en af te kunnen rijden, is locatie of werkplek toegankelijk voor hulpmiddelen, is hanteerbaar formaat en gewicht van materialen mogelijk, kan omgeving afgezet worden etc.);
- beoordelen van de projectdocumenten/–bestekken. Zowel voor werken in uitvoering als voor werken die nog niet in uitvoering zijn (= dus planbeoordeling);
- informatieverzameland interviewen van kernfunctionarissen (bijv. hoofduitvoerders, aannemers, coördinatoren ontwerp of –uitvoeringsfase, ontwerpers of directie van de (hoofd)uitvoerder);
- begrijpen en toepassen van de inhoud van het wettelijk kader (zie hieronder bij "naslagwerken").

Naslagwerken:

In de Kennisbank Arbo in DIWI onder de Rubriek "Arbobeleid" en het onderwerp "Bouwproces" zijn alle relevante naslagwerken ter zake te vinden.

Voor begrip van de inhoud van het wettelijk kader is het bestuderen, i.t.t. tot het "gewoon doorlezen", van de volgende documenten noodzakelijk:

- De artikelen 2.23 tot en met 2.35 van het Arbobesluit: zie bijlage 1.
- Het document "Bouwproces-juridische uitleg": zie bijlage 2.

Toelichting:

Afdeling 5 "Bouwproces" van het Arbobesluit bevat 13 artikelen: 2.23 tot en met 2.35 waarin ongeveer 95 inhoudelijke voorwaarden of regels worden opgesomd. In bijlage 1 en 2 van deze module is informatie daarover opgenomen.

Sommige bepalingen zijn in de wettekst concreet omschreven en goed te begrijpen. Denk hierbij aan de bepalingen over:

- Wat onder de ontwerpfase en wat onder de uitvoeringsfase verstaan wordt.
- De verplichte melding en afschrift daarvan ter plekke bij een bouwwerk met bepaalde grootte of duur.
- Wanneer een V&Gplan verplicht is (als melding verplicht of bij "bijzondere" gevaren).
- Uit welke elementen een V&Gplan moet bestaan ("de inhoudsopgave").
- Wanneer er coördinatoren ontwerp- of uitvoeringsfase aangesteld moeten worden.
- Wat de taken van deze coördinatoren zijn.
- Wat de taken van de opdrachtgever en van de uitvoerende partij t.a.v. hun coördinatoren zijn.
- Wat bedoeld wordt met het "dossier" voor latere werkzaamheden aan het bouwwerk tijdens de exploitatie-/gebruiksphase (conform artikel 2.30 onder c).

Inzake bovenstaande punten wordt ervan uitgegaan dat (bouw)inspecteurs die op dit onderwerp inspecteren de kennis daarover bezitten. Dan wel zich deze kennis eigen maken/hebben gemaakt (o.a. door de wettekst en de juridische uitleg uit de bijlage van deze BIM te bestuderen).

Deze BIM richt zich op de onderwerpen van de bouwprocesbepalingen die een complexere inhoudelijke beoordeling nodig hebben dan de onderwerpen uit bovenstaande opsomming. De drie sub-modules gaan over de inhoudelijke beoordeling van de volgende vragen:

- A.** Is in de ontwerpfase door de opdrachtgever **voldoende rekening gehouden** met de gevolgen van ontwerp en opdracht voor arbo in de uitvoeringsfase?
- B.** Bevat het **V&G-plan** de juiste specifieke gevaren, de juiste maatregelen om daarmee om te gaan en de "BTO-keuzen"¹ die als gevolg van de exercitie onder A. gemaakt zijn?
- C.** Kunnen de **coördinatoren** hun taken naar behoren vervullen, vervullen ze deze naar behoren en stuurt de opdrachtgever of uitvoerende partij dit voldoende bij?

Bij elke vraag wordt eerst nagegaan of er iets in deze aanwezig is (bijv. is er een V&G-plan) of dat er iets aan gedaan is (bijv. is er een coördinator aangesteld). Pas als dat zo is wordt nagegaan of de juiste zaken erin staan (bijv. juiste maatregelen inzake bepaalde samenloopgevaren) dan wel of deze goed uitgevoerd worden (bijv. het goed coördineren van "het voldoende rekening houden met").

De informatie over bovenstaande vragen kan uit locatie-inspecties, uit documenten of uit verklaringen van relevante informanten gehaald worden.

Ad A) en B) bij asbestsanering: in **bijlage c** wordt nadere informatie gegeven inzake de beoordeling of de opdrachtgever zijn verplichtingen inzake dit bijzondere risico voldoende is nagekomen.

---

¹ "BTO-keuzen" = **B**ouwkundige, **T**echnische en **O**rganisatorische keuzen (zie tekst art. 2.28 lid f besluit).

Submodule A, Opdrachtgever: "... in ontwerpfase rekening houden met ..."

Of er "... voldoende rekening is gehouden met ..." conform art. 2.26 arbobesluit is met 3 vragen te beantwoorden. Deze worden ook wel "de drie stappen van ontwerppreventie" genoemd:

Inspectievragen met toelichting

1. Is de opdrachtgever nagegaan welke risico's als gevolg van ontwerp of opdracht (kunnen) ontstaan tijdens de uitvoeringsfase?

De opdrachtgever zal moeten kunnen aangeven hoe en wanneer dit is nagegaan, of dat ergens vastgelegd is dan wel wie daar informatie over kan geven. Tevens wordt beoordeeld of dat tijdig genoeg is gedaan en of alle risico's voldoende ingeschat en beoordeeld zijn.

De feitenverzameling op deze vraag bestaat dus uit het interviewen van personen en/of het bestuderen van documenten. In ieder geval moet een coördinator ontwerpfase deze informatie kunnen leveren.

Schriftelijk vastleggen (nog) niet verplicht

Overigens vormt artikel 2.26 op zich geen basis/plicht om deze risico's schriftelijk vast te leggen. Wel als een V&Gplan verplicht is: daarin dient hij deze "BTO-keuzen" vast te leggen. Indien er op één of meer onderstreepte aspecten uit bovenstaande onvoldoende informatie wordt geleverd, dan is dat een overtreding op dit punt.

Handhaving, op welk moment?

Attentie: formeel kan pas gehandhaafd worden als de ontwerpfase afgelopen is. En dat is het moment van aanbesteding. De opdrachtgever kan immers tot dan deze exercitie nog doen ter voorkoming van een eis. Dit neemt niet weg dat het opmaken van een kennisgeving eis ook voor het formele einde van de ontwerpfase kan. De opdrachtgever zal dan zijn zienswijze geven en kan de voorgenomen eis eventueel nog ingetrokken worden. Wel zal de opdrachtgever alsnog moeten voldoen aan hetgeen de voorgenomen eis wilde opleggen. Doet hij dit niet, dan wordt gewacht tot de aanbestedingsfase en wordt de eis alsnog voor **dit bouwproject** (als het ware "terugverwijzen naar ontwerpfase: de exercitie alsnog doen") gesteld.

Mocht de opdrachtgever op deze vraag wel reeds acties ondernomen of risico's vastgesteld hebben, dan wordt de volgende vraag gesteld:

2. Is ingeschat of tijdens de bouwfase de nodige maatregelen getroffen kunnen worden in de specifieke situatie?

De opdrachtgever zal inzake de risico's uit vraag 1 moeten nagaan of er voldoende tijd, ruimte, toegang, middelen, gelegenheid etc. is voor de uitvoerende partij om adequate maatregelen te treffen. Dit veronderstelt dat hij beoordeelt of de maatregelen in deze specifieke (bouw)situatie inderdaad getroffen kunnen worden. Het noemen van standaardmaatregelen (bijv. steiger plaatsen, tilhulp gebruiken, gebied afzetten, verkeersplan, ruime opslag materialen, niet gelijktijdig in elkaars buurt werken, kleinere plafondplaten) is niet de bedoeling van deze vraag. Hij moet beoordelen of deze maatregelen ook daadwerkelijk **kunnen** worden gebruikt en toegepast **op deze specifieke plek** en in **dit project**. Dan is er pas sprake van "... rekening houden met ..." de gevolgen van de opdracht voor de arbo in de uitvoeringsfase.

Bijvoorbeeld, de "standaard opmerking" dat er met tilhulpmiddelen gewerkt moet worden volstaat niet. Hij moet onderzocht hebben of de verschillende tilhulpmiddelen ook daadwerkelijk ter plekke gebracht en daar gebruikt kunnen worden (b.v. zijn er als dit werk gedaan moet worden nog toegangen in dak of gevel om deze hulpmiddelen ter plekke te brengen en halen). Hetzelfde geldt voor het kunnen bouwen van collectieve steigers of ter plekke brengen van hoogwerkers. Is daar inderdaad in die fase van de uitvoering nog voldoende ruimte voor? Of wordt de uitvoerder daarin gehinderd of is het zelfs onmogelijk als gevolg van de aard van de opdracht en het ontwerp. Eenzelfde boordeling zou moeten plaatsvinden op bijvoorbeeld aanrijdgevaar in de omgeving: kan de omgeving/weg etc. voldoende afgezet worden?

Handhaving:

Geeft de opdrachtgever dit niet of onvoldoende aan, dan kan daarop gehandhaafd worden. Daarvoor moet de inspecteur wel (inhoudelijk) aangeven dat dit hier helemaal niet beoordeeld is of onjuist/onvoldoende beoordeeld is.

Een voldoende score op deze vraag is niet het einde van de inspectie op dit punt. "... rekening houden met ..." betekent ook proberen er wat aan te doen. Dus mocht de opdrachtgever beperkende factoren voor het treffen van maatregelen hebben vastgesteld, dan is de volgende vraag aan de orde:

3. **Heeft de opdrachtgever gezocht naar aanpassing van het ontwerp of heeft hij redelijke argumenten waarom dat niet kan?**

Mochten opdracht/ontwerp problemen opleveren om in de uitvoeringsfase de juiste maatregelen te treffen, dan dient de opdrachtgever te zoeken naar alternatieven in ontwerp/opdracht. Tenzij hij redelijke² argumenten heeft waarom dat in dit geval niet kan.

Handhaving:

Als de opdrachtgever in deze helemaal niets uitgevoerd heeft, is de handhaving minder complex dan wanneer hij wel naar alternatieven gezocht heeft. Ook is handhaving complexer als de opdrachtgever argumenten noemt waarom aanpassing van het ontwerp niet redelijk is. Wil de inspecteur op dit inspectiepunt handhaven dan moet hij inhoudelijk goed motiveren welke alternatieven er wel zijn/hij wel ziet. Of zal hij een goede motivatie moeten hebben waarom de argumenten die aangevoerd worden niet redelijk zijn.

Wettelijke grondslag

Deze submodule A is gebaseerd op het volgende artikel:

Artikel 2.26 van het Arbobesluit

Hieronder is het feitnummer opgenomen en de daarbij behorende handhavinginstrumenten. Voor niet genoemde feitnummers raadpleeg de Kennisbank in DIWI.

Feitnummer	Omschrijving	instrument
B20260101	De opdrachtgever zorgt ervoor dat in de ontwerpfase rekening wordt gehouden met de verplichtingen voor de arbeidsomstandigheden die gelden in de uitvoeringsfase.	Eis. Zie toelichting in voetnoot! ³

² Zie document "Bouwproces-juridische uitleg" voor inhoud redelijkheidsbegrip (Zie bijlage 1 van deze BIM).

³ Artikel 2.26 is een overige overtreding. Als er helemaal geen "rekening is gehouden met" in de ontwerpfase (bijv. niet weten dat dit moet, bekennen dat er niets aan gedaan is, geen taken aan personen gegeven) zou een waarschuwing gegeven kunnen worden. Echter, door de complexiteit van het begrip "... rekening houden met ..." en omdat de opdrachtgever concreter dan de wet beschrijft moet weten wat hij moet doen, wordt op dit artikel een eis gesteld. Bovendien zal de inspecteur moeten aangeven wat hij bij herinspectie zal controleren. Ook daarom wordt geen waarschuwing gegeven, maar een eis gesteld.

Submodule B, "Veiligheids- en gezondheidsplan"

Als een V&G plan verplicht⁴ is, dienen opdrachtgever en uitvoerende partij dat in te vullen. Feitelijk zal dat uitgevoerd moeten worden door respectievelijk de coördinator ontwerpfase en coördinator uitvoeringsfase die zij aangewezen hebben. Beiden vervullen de plicht voor zover de voortgang van het bouwproces dit bij de een of bij de ander neerlegt.

Die grens, wat door de opdrachtgever en wat door de uitvoerende partij moet gebeuren, is niet eenvoudig met een schaarstijp te knippen. Of de opdrachtgever al iets kan weten van de zaken die hij in het plan moet opschrijven, bijvoorbeeld of hij al iets kan weten over de zogenaamde "samenlooprisico's", over "de betrokken ondernemingen op de bouwplaats" of over "de wijze waarop toezicht op de maatregelen wordt uitgeoefend", kan per project verschillen.

Dus verschilt ook wat er vervolgens op het bordje van de opdrachtgever of van de latere uitvoerende partij terecht komt. Artikel 2.28 verwoordt dat duidelijk in de aanhef van lid 2: "Afhankelijk van de voortgang in het bouwproces, worden in het V&G plan ten minste vermeld...":

- een beschrijving van het tot stand te brengen bouwwerk,
- de ondernemingen ter plekke en
- de namen van de coördinator(en) ontwerp- en uitvoeringsfase.

Naast de vraag of bovenstaande zaken in het V&G plan staan, wordt het plan ook beoordeeld op de volgende vragen:

1. Bevat het plan een inventarisatie en evaluatie van de "samenloopgevaren"?

"Samenloopgevaren" (de wet spreekt van specifieke gevaren) ontstaan doordat meerdere personen naast of na elkaar werken of doordat derden in de buurt of na werkzaamheden aanwezig zijn ("doorgaande exploitatie"). Deze gevaren dienen beschreven te worden in het V&G plan. Dus !: de "standaard gevaren" op een bouwplaats of gww-werk niet.

Toelichting: hoe belangrijk de risico's van bijvoorbeeld het werken op hoogte, van fysiek belastend tillen of van het werken met gevaarlijke stoffen dan ook zijn, dat zijn niet de "samenlooprisico's" die bedoeld worden in relatie tot het V&G-plan. Deze horen in de algemene RI&E van de werkgever thuis. Het vallen van hoogte dus niet (= RI&E werkgever), maar getroffen kunnen worden door voorwerpen omdat in bepaalde fasen van de bouw mensen boven je aan het werk zijn wel (=V-&G-plan). Het beschrijven van de "standaard"-risico's in een V&G-plan mag wel, maar is niet verplicht volgens de wet.

Handhaving:

Indien de "samenloop-passages" in het plan ontbreken dan wordt daarop gehandhaafd. Ook geldt hier echter weer dat de inspecteur moet motiveren dat deze gevaren inderdaad aanwezig kunnen zijn gezien de aard, kenmerken en organisatie van het geplande bouwwerk.

Indien deze gevaren (deels) in het plan worden vermeld dan geldt de volgende vraag:

2. Bevat het plan maatregelen inzake de "samenloopgevaren"?

Dit spreekt voor zich: voor elk specifiek gevaar uit voorgaande inventarisatie en evaluatie dienen een of meerdere maatregelen vermeld te worden.

Voor bijvoorbeeld het werken boven elkaar (en dus het getroffen kunnen worden door vallende voorwerpen) of het werken vlak naast elkaar (bijvoorbeeld in het gebied van graafwerk) kunnen zowel technische afschermingsmaatregelen als organisatorische maatregelen getroffen worden (bijvoorbeeld niet in zelfde fase/tijdsbestek werken).

Handhaving:

Indien deze passage over samenloopgevaren ontbreekt, onvolledig of onjuist is dan wordt daarop gehandhaafd. Ook hier geldt dat de inspecteur zal moeten motiveren dat deze gevaren aanwezig kunnen zijn gezien de aard, planning en organisatie van het bouwwerk. In algemene

---

⁴ Een V&G-plan is verplicht als:

- a) melding verplicht is (dus bij een bepaald(e) duur, volume of aantal werknemers) of als
- b) het werk zogenaamde "bijzondere" gevaren bevat (zie bijlage 2 van de Europese richtlijn. Bijv. ioniserende straling, werk nabij hoogspanning of met onevenredig grote kans op vastraken of bedelven of onevenredige kans op vallen).

zin kan er per gevaar sprake zijn van de volgende maatregelen: bronvervanging, fysieke/collectieve maatregelen, voorlichting & onderricht en toezicht.

Indien deze maatregelen worden vermeld in het plan dan geldt de volgende vraag:

3. Worden afspraken beschreven over de uitvoering van deze maatregelen, waaronder de wijze waarop V&O gegeven wordt en toezicht uitgeoefend?

Handhaving:

Als er geen afspraken beschreven zijn, dan is dat een overtreding/wordt gehandhaafd. Althans t.a.v. de maatregelen die vastgesteld zijn onder vraag 2 hierboven. Hoe deze afspraken geformuleerd moeten worden, is in de wet niet nader omschreven. Als vuistregel kan gehanteerd worden dat niet alleen de methode/wijze waarop de maatregelen uitgevoerd worden helder moet zijn, maar ook dat uit het plan afgeleid moet kunnen worden wiens verantwoordelijkheid dat is.

4. Beschrijft het plan de "BTO-keuzen" die uit "... de drie stappen van ontwerppreventie ..." -exercitie gekomen zijn?

Dit veronderstelt dat tijdens deze drie stappen uit submodule A van deze BIM inderdaad keuzen gemaakt zijn die de veiligheid en gezondheid tijdens de bouw/de uitvoering bepalen. Het plan moet duidelijk beschrijven welke keuzen van de opdrachtgever dat zijn en er moet herleid kunnen worden voor welke werksituaties, risico's of maatregelen dat geldt. Ook zullen hier eventuele argumenten van (on)redelijkheid genoemd moeten worden omdat dat de reden is waarom men niet kan kiezen voor een betere veiligheids- of gezondheidssituatie.

Handhaving:

Indien deze keuzen niet of onvoldoende beschreven zijn dan dient dit alsnog te gebeuren en kan daarop gehandhaafd worden.

Wettelijke grondslag

Deze submodule B is gebaseerd op:

Artikel 2.28 van het Arbobesluit

Hieronder is het feitnummer en zijn de daarbij behorende handhavingsinstrumenten beschreven. Voor niet genoemde feitnummers raadpleeg de Kennisbank in DIWI.

Feitnummer	Omschrijving	instrument
B20280101	Opdrachtgever zorgt ervoor dat er een V&G-plan voor het bouwwerk wordt opgesteld	Boete (ODB)
B20280201	Afhankelijk van de voortgang in het bouwproces, worden in het veiligheids- en gezondheidsplan ten minste vermeld een overzicht van de betrokken ondernemingen op de bouwplaats	WS of Eis ⁵

⁵ Een waarschuwing wordt gegeven als er delen uit art. 2.28 lid 2 besluit (geheel) ontbreken. Een eis als de informatie in het plan niet ter zake of onjuist is, dan wel de eis een bepaalde inhoud wil voorschrijven.

Submodule C, Functioneren coördinatoren ontwerp-en uitvoeringsfase

Deze submodule is van toepassing als aanstelling van de coördinatoren verplicht is en deze ook door respectievelijk opdrachtgever en uitvoerende partij aangesteld zijn. Ook wordt in de vragen van deze submodule ervan uitgegaan dat het opstellen van een V&Gplan verplicht is.

A) Inspecties bij de opdrachtgever:

Bij inspecties bij de opdrachtgever zijn de eerste 2 vragen aan de orde:

1. Voert de coördinator ontwerpfase de taken naar behoren uit?

Om dit te beantwoorden moet nagegaan worden of de coördinator:

- A) de uitvoering van art. 2.26 ("de drie stappen van ....") coördineert,
- B) een V&G plan opstelt of dat laat doen,
- C) het dossier voor de latere gebruiker opstelt (voor inhoud, zie tekst artikel 2.30).

Het coördineren onder A) veronderstelt in ieder geval dat de coördinator kan aangeven hoe de uitvoering daarvan plaatsvindt. Dus ook kan aangeven wat de taken zijn van de personen, inclusief zijn eigen taak, die de ontwerpbeoordeling doen en wat de uitkomsten daarvan waren dan wel wanneer die verwacht worden. Een onvoldoende taakuitvoering van de coördinator en onvoldoende aanwezigheid of kwaliteit van de uitkomsten wordt niet t.a.v. de coördinator gehandhaafd (art. 2.30), maar t.a.v. de opdrachtgever (art. 2.26 en art 2.32).

Handhaving: niet! op dit artikel

Indien een of meerdere taken niet of niet naar behoren uitgevoerd worden, dan is dat geen beboetbaar feit. Dan wordt niet de coördinator maar de opdrachtgever aangesproken:

2. Neemt de opdrachtgever (voldoende) maatregelen opdat de taken naar behoren uitgevoerd worden?

De opdrachtgever dient ervoor te zorgen dat de coördinator zijn taken naar behoren kan uitvoeren en uitvoert. Als de coördinator onvoldoende functioneert, blijkt dat onder meer uit waarnemingen dat een bepaalde taak niet of niet voldoende wordt uitgevoerd. Op zich is dit al genoeg om de opdrachtgever aan te spreken over zijn (corrigerende) rol hierin.

De inspecteur zou sterker in zijn oordeel en bewijs staan als ook de oorzaken van disfunctioneren aangegeven worden (bijv. geen tijd, kennis, prioriteit, middelen, motivatie etc.). Maar het is minder complex en tijdrovend de opdrachtgever te vragen zelf na te gaan wat de oorzaken zijn en vervolgens te laten bijsturen.

Handhaving:

Als de opdrachtgever aangeeft niet te weten/te vinden dat een taak onvoldoende uitgevoerd wordt, niet te weten wat daarvan de oorzaken zijn of welke maatregelen hij daarin getroffen heeft dan wel gaat treffen, dan is dat een overtreding van artikel 2.32 besluit.

B) Inspecties bij de uitvoerende partij:

Richt de inspectie zich **ook of alleen** op de **uitvoerende partij**, dan zijn de volgende 2 vragen aan de orde:

3. Voert de coördinator uitvoeringsfase de taken naar behoren uit?

Om dit te beantwoorden moet nagegaan worden of de coördinator:

- A) de toepassing van maatregelen door werkgevers en zelfstandigen coördineert,
- B) samenwerking organiseert tussen werkgevers en zelfstandigen waarbij "samenloop" kan ontstaan,
- C) de voorlichting van werknemers organiseert.
- D) maatregelen neemt om onbevoegde personen van de bouwplaats te weren,
- E) het V&G plan en het dossier actueel houdt naarmate de bouw vordert,
- F) werkgevers en zelfstandigen corrigeert als zij zich onvoldoende houden aan de maatregelen onder a) en b).

Het bewijs dat er sprake is van disfunctioneren (i.t.t. helemaal niet uitvoeren van een taak) op a) en b) is niet eenvoudig en vraagt inhoudelijke motivatie van de inspecteur.

Handhaving: niet! op dit artikel

Net als bij vraag 1 van deze submodule geldt dat bij onvoldoende functioneren niet de coördinator maar in dit geval de uitvoerende partij wordt aangesproken.

Opmerking: wat betreft het niet opvolgen van de aanwijzingen van de coördinator onder f) geldt dat de werkgever daarop kan worden aangesproken door de Inspectie. Dit is namelijk een beboetbaar feit (2.35 lid 3 besluit).

4. Neemt de uitvoerende partij (voldoende) maatregelen opdat de taken naar behoren uitgevoerd worden?

Voor de uitvoerende partij geldt dezelfde aanpak en tekst als bij de verplichtingen van de opdrachtgever. Ook de uitvoerende partij dient ervoor te zorgen dat deze taken naar behoren uitgevoerd worden en uitgevoerd kunnen worden. Ook hier zou de inspecteur sterker staan als hij oorzaken van disfunctioneren kan aangeven (bijv. geen tijd, kennis, prioriteit, middelen etc.). Maar de eerder genoemde complexiteit en capaciteit is ook hier de reden dat beter aan de uitvoerende partij gevraagd kan worden de taakuitvoering van de coördinator te onderzoeken en recht te trekken. Er is immers onder 3) vastgesteld dat een of meerdere taken onvoldoende uitgevoerd wordt/worden. De uitvoerende partij moet regelmatig nagaan of dat zo is, waarom dat zo is en maatregelen treffen om dat te voorkomen.

Taken coördinator

De coördinator moet op grond van art. 2.31 onder f besluit aanwijzingen geven aan zelfstandigen en werkgevers als zij naar zijn oordeel maatregelen niet doeltreffend toepassen (2.31 onder a besluit) en als de samenwerking inzake de bescherming van gelijktijdig of achtereenvolgend aanwezige werknemers onvoldoende is (2.31 onder b besluit).

Het onderzoek door de inspecteur zal zich moeten richten op de vraag of overtredingen op de werkplek een "samenloopkarakter" hebben (in tegenstelling tot "gewone" risico's, b.v. gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen of afscherming valgevaar op hoogte, veilige afscherming arbeidsmiddelen).

En vervolgens of de coördinator (on)voldoende aanwijzingen heeft gegeven inzake het treffen van maatregelen door werkgevers of zelfstandigen inzake deze samenlooprisico's.

Handhaving:

Als (de informant van) de uitvoerende partij aangeeft niet te weten dat een taak onvoldoende uitgevoerd wordt, te weten wat daarvan de oorzaken zijn of welke maatregelen zij daarin getroffen heeft dan wel gaat treffen, wordt hierop gehandhaafd.

Wettelijke grondslag

Deze submodule C is gebaseerd op de volgende artikelen:

Artikelen 2.29, 2.30, 2.31, 2.32 en 2.33 Arbobesluit

Hieronder zijn de mogelijke feitnummers opgenomen en de daarbij behorende handhavingsinstrumenten. Voor niet genoemde feitnummers raadpleeg de Kennisbank in DIWI.

Feitnummer	Omschrijving	instrument
B20290001	De opdrachtgever en uitvoerende partij stellen een of meer coördinatoren aan voor de ontwerpfasen en voor de uitvoeringsfasen als er sprake is van twee of meer werkgevers, een of meer werkgevers en een of meer zelfstandigen of twee of meer zelfstandigen.	Ws of eis ⁶
B20320001	De opdrachtgever neemt zodanige maatregelen dat de coördinator de taken, bedoeld in artikel 2.30, naar behoren	Eis

⁶ Als er geen coördinatoren aangesteld zijn wordt een waarschuwing gegeven. Als er onvoldoende coördinatoren aangesteld worden een eis met motivatie waarom dat onvoldoende is.

	kan vervullen.	
B20330001	De uitvoerende partij neemt zodanige maatregelen dat de coördinator de taken, bedoeld in artikel 2.31, naar behoren kan vervullen.	Eis

Bijlage 1:

Tekst van afdeling 5. Bouwproces (artikelen 2.23 tot en met 2.35 van het Arbobesluit)

Artikel 2.23. Definities

In deze afdeling wordt verstaan onder:

- o a. richtlijn: Richtlijn nr. 92/57/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 24 juni 1992 betreffende de minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid voor tijdelijke en mobiele bouwplaatsen (PbEG L 245);
- o b. ontwerpfase: de studie-, ontwerp- en uitwerkingsfase van het ontwerp van een bouwwerk;
- o c. uitvoeringsfase: de fase waarin het bouwwerk materieel tot stand wordt gebracht.

Artikel 2.24. Aanwijzing

Voor de toepassing van [artikel 16, achtste lid, van de wet](#) worden aangewezen de opdrachtgever, de ontwerpende en de uitvoerende partij.

Artikel 2.25. Toepasselijkheid

Deze afdeling is niet van toepassing op arbeid verricht in de winningsindustrie in dagbouw, ondergronds of met behulp van boringen als bedoeld in de [afdelingen 6](#) en [6a van hoofdstuk 2](#) van dit besluit.

Artikel 2.26. Algemene uitgangspunten inzake veiligheid en gezondheid bij het ontwerpen van een bouwwerk

De opdrachtgever zorgt ervoor dat in de ontwerpfase rekening wordt gehouden met de verplichtingen voor de arbeidsomstandigheden die gelden in de uitvoeringsfase, in het bijzonder de verplichtingen, bedoeld in de [artikelen 3, 5, eerste en derde lid](#), en [8 van de wet](#).

Artikel 2.27. Melding

- o 1. De opdrachtgever, bedoeld in [artikel 1.1, eerste lid, onderdeel c, sub 1°](#), meldt de toezichthouder voor de aanvang van de werkzaamheden op de bouwplaats de voorgenomen totstandbrenging van een bouwwerk, indien:
  - a. de geraamde duur van de totstandbrenging van het bouwwerk meer dan 30 werkdagen beslaat en op die bouwplaats meer dan 20 werknemers tegelijkertijd arbeid zullen gaan verrichten, of
  - b. met de totstandbrenging van het bouwwerk meer dan 500 mensdagen zullen zijn gemoeid.
- o 2. Een afschrift van de melding wordt zichtbaar op de bouwplaats aangebracht. Indien met betrekking tot de in de melding opgenomen gegevens een verandering optreedt, wordt deze dienovereenkomstig gewijzigd.

Artikel 2.28. Veiligheids- en gezondheidsplan

- o De opdrachtgever zorgt ervoor dat ten aanzien van bouwwerken die voor de veiligheid en gezondheid van werknemers bijzondere gevaren met zich

meebrengen als bedoeld in bijlage II bij de richtlijn of een bouwwerk ten aanzien waarvan een melding verplicht is, een veiligheids- en gezondheidsplan wordt opgesteld.

- o 2. Afhankelijk van de voortgang in het bouwproces, worden in het veiligheids- en gezondheidsplan ten minste vermeld:
  - a. een beschrijving van het tot stand te brengen bouwwerk, een overzicht van de betrokken ondernemingen op de bouwplaats, de naam van de coördinator voor de ontwerp- en uitvoeringsfase;
  - b. een inventarisatie en evaluatie van de specifieke gevaren die het gevolg zijn van de gelijktijdige en achtereenvolgende uitvoering van de bouwwerkzaamheden en in voorkomend geval van de wisselwerking met doorgaande exploitatiewerkzaamheden;
  - c. de maatregelen die volgen uit de risico-inventarisatie en -evaluatie, bedoeld onder b;
  - d. de afspraken met betrekking tot de uitvoering van de maatregelen, bedoeld onder c;
  - e. de wijze waarop toezicht op de maatregelen wordt uitgeoefend;
  - f. de bouwkundige, technische en organisatorische keuzen die in verband met de veiligheid en gezondheid van de werknemers in de ontwerpfase worden gemaakt;
  - g. de wijze waarop voorlichting en instructie aan de werknemers op de bouwplaats wordt gegeven.

Artikel 2.29. Aanstelling coördinatoren

Indien in de uitvoeringsfase werkzaamheden worden verricht door:

- o a. twee of meer werkgevers;
- o b. één werkgever en één of meer zelfstandigen of
- o c. twee of meer zelfstandigen,

stelt de opdrachtgever één of meer coördinatoren voor de ontwerpfase aan en stelt de uitvoerende partij één of meer coördinatoren voor de uitvoeringsfase aan.

Artikel 2.30. Taken coördinator voor de ontwerpfase

De coördinator voor de ontwerpfase heeft tot taak om:

- a. de uitvoering van [artikel 2.26](#) te coördineren;
- b. een veiligheids- en gezondheidsplan als bedoeld in [artikel 2.28](#) op te stellen of te laten opstellen;
- c. een dossier samen te stellen dat is bestemd voor degene die beslist over de uitvoering van latere werkzaamheden aan het bouwwerk. In dit dossier staan de bouwkundige en technische kenmerken die van belang zijn voor de veiligheid en gezondheid van werknemers die latere werkzaamheden verrichten.

Artikel 2.31. Taken coördinator voor de uitvoeringsfase

De coördinator voor de uitvoeringsfase heeft tot taak om:

- a. coördinerend op te treden, zodat de maatregelen die werkgevers en zelfstandigen nemen ter bescherming van de veiligheid en gezondheid van werknemers op doeltreffende wijze worden toegepast;
- b. de samenwerking met het oog op de bescherming van de werknemers te organiseren tussen gelijktijdig of achtereenvolgend aanwezige werkgevers en zelfstandigen op de bouwplaats;
- c. de voorlichting van werknemers op de bouwplaats te coördineren;
- d. de nodige maatregelen te nemen opdat alleen bevoegde personen de bouwplaats kunnen betreden;
- e. ervoor te zorgen dat het veiligheids- en gezondheidsplan, bedoeld in [artikel 2.28](#), en het dossier, bedoeld in [artikel 2.30, onder c](#), worden aangepast indien de voortgang van het bouwwerk of de onderdelen daarvan daartoe aanleiding geven;
- f. aanwijzingen te geven indien werkgevers of zelfstandigen naar zijn oordeel niet of in onvoldoende mate of op onjuiste wijze uitvoering geven aan een samenhangende toepassing van hun verplichtingen als bedoeld onder a en b.

Artikel 2.32. Aanvullende verplichtingen opdrachtgever

1. De opdrachtgever neemt zodanige maatregelen dat:

- a. de coördinator de taken, bedoeld in [artikel 2.30](#), naar behoren kan vervullen;
- b. de coördinator de taken, bedoeld in [artikel 2.30](#), naar behoren uitoefent;
- c. het veiligheids- en gezondheidsplan, bedoeld in [artikel 2.28](#), deel uitmaakt van het bestek betreffende het bouwwerk en vóór aanvang van de werkzaamheden op de bouwplaats beschikbaar is.

2. De opdrachtgever zorgt ervoor dat de verplichtingen voor de uitvoerende partij, bedoeld in de [artikelen 2.29](#) en [2.33](#), zijn vastgelegd in een schriftelijke overeenkomst met de uitvoerende partij.

Artikel 2.33. Aanvullende verplichtingen uitvoerende partij

De uitvoerende partij neemt zodanige maatregelen dat:

- a. de coördinator de taken, bedoeld in [artikel 2.31](#), naar behoren kan vervullen;
- b. de coördinator de taken, bedoeld in [artikel 2.31](#), naar behoren uitoefent.

Artikel 2.34. Verplichtingen ontwerpende partij

In het geval van een opdrachtgever-consument zorgt de ontwerpende partij of, indien er sprake is van meer ontwerpende partijen, zorgen de ontwerpende partijen ervoor dat aan alle verplichtingen van de opdrachtgever wordt voldaan.

Artikel 2.35. Verplichtingen werkgever

1. Bij de uitvoering van zijn verplichtingen op grond van de [artikelen 3, 5, 8](#) en [19, eerste lid, van de wet](#) neemt de werkgever, die bij de totstandbrenging van een bouwwerk arbeid doet verrichten, doeltreffende maatregelen ter bescherming van de veiligheid en de gezondheid van zijn werknemers. Deze maatregelen hebben met name betrekking op:

- a. het in goede orde en met voldoende bescherming van de veiligheid en gezondheid van de werknemers in stand houden van de bouwplaats;
- b. de veilige plaatsing van de verschillende werkplekken op de bouwplaats, rekening houdend met de toegangsmogelijkheden tot die bouwplaats en de verbindingswegen daarop;
- c. het interne transport van de verschillende materialen op de bouwplaats;
- d. het onderhoud, de controle vóór inbedrijfstelling en de periodieke controle van installaties en toestellen, teneinde gebreken te voorkomen die de veiligheid en gezondheid van werknemers in gevaar kunnen brengen;
- e. de afbakening en inrichting van zones voor definitieve en tussenopslag van verschillende materialen, met name ingeval van gevaarlijke materialen of stoffen;
- f. de voorzieningen voor de verwijdering van gebruikte gevaarlijke materialen;
- g. de opslag en de verwijdering of de afvoer van afval en puin;
- h. de aanpassing van de daadwerkelijke duur van de uit te voeren werkzaamheden of de fasen waarin die werkzaamheden worden uitgevoerd, afhankelijk van de voortgang van het bouwwerk;
- i. de samenwerking met andere werkgevers en zelfstandigen op de bouwplaats;
- j. de wisselwerking met exploitatiewerkzaamheden op of in de nabijheid van de bouwplaats.

2. De mede op grond van het eerste lid te nemen maatregelen voldoen in ieder geval aan de [afdelingen 1](#) en [2 van hoofdstuk 3](#) van dit besluit.

3. De werkgever is verplicht tot naleving van en medewerking aan het veiligheids- en gezondheidsplan, bedoeld in [artikel 2.28](#), voor zover en op

de wijze als daarin ten aanzien van de door hem te doen verrichten werkzaamheden is bepaald en daarbij rekening te houden met de aanwijzingen van de coördinator voor de uitvoeringsfase.

Bijlage 2 Bouwproces-juridische uitleg

In het document 'bouwproces-juridische uitleg' in de Kennisbank in DIWI wordt uitleg gegeven over de juridische betekenis en inhoud van een aantal zaken die samenhangen met de 'bouwproces' artikelen, met als doel zoveel als mogelijk - sommige dingen blijven lastig - juridische en begripsmatige helderheid te geven. Pas als dit de lezer helder is kan verder nagedacht worden over de toepassing van deze BIM.

Link naar het document:

<http://diwa.intra.minszw.nl/Kennisbank/Kennisbank/Bouwprocesartikelen%20-%20juridische%20uitleg.pdf>

Bijlage 3: Deelvragen plichten opdrachtgever bij asbestsanering

Deze bijlage geeft specifieke informatie/deelvragen voor asbestsanering inzake de eerste inspectievraag uit submodule A en geeft aan hoe gehandhaafd wordt bij het ontbreken van een V&Gplan.

De eerste inspectievraag uit submodule A van de BIM luidt:

“Is de opdrachtgever nagegaan welke risico's als gevolg van ontwerp of opdracht (kunnen) ontstaan tijdens de uitvoeringsfase ?”.

Concreet voor asbestsanering is dat de vraag of de opdrachtgever een asbestinventarisatie heeft laten uitvoeren onderscheidenlijk een inventarisatierapport heeft laten opstellen, door een bedrijf dat in het bezit is van een certificaat asbestinventarisatie dat is afgegeven door Onze Minister of een certificerende instelling, conform artikel 4.54a, lid 4 van het Arbobesluit.

Deelvragen die achtereenvolgens beantwoord worden:

- a) Betreft de sanering een bouwwerk van voor 1994 en is men voornemens het bouwwerk geheel of gedeeltelijk uit elkaar te nemen (te controleren via BAG-viewer)?
- b) Zijn uitvoerder en opdrachtgever bekend/te spreken/te traceren?
- c) Wordt vraag 1a) door hen bevestigd of ontkend en kan bij ontkenning dit door hen worden aangetoond ?
- d) Indien bevestigd wordt dat het een bouwwerk van voor 1994 betreft: is een asbestinventarisatie uitgevoerd door een gecertificeerd asbestinventarisatiebureau?
- e) Indien nee: handhaving via eis (dan verder onderzoek of V-&G-plan aanwezig).
- f) Indien er een inventarisatie is uitgevoerd, wat was de uitkomst daarvan: klasse 1, 2 of 3 of geen klasse-aanduiding ?
- g) Als uitkomst klasse 2 of 3 was; is er een contract/overeenkomst met een gecertificeerd saneerder? Indien nee: handhaven via eis.
- h) Wanneer is vastgesteld dat er geen inventarisatierapport is opgesteld dan dient de opdrachtgever een eis te worden gesteld op grond van artikel 2.26. Zie voorbeelden:

<http://diwa.intra.minszw.nl/arbo/639/ICT/Eis%20artikel%202.26%20tot%20uitvoeren%20Asbestinventarisatie%20aan%20opdrachtgevers.doc>.

Geen V&G-plan aanwezig: directe boete

Asbest wordt beschouwd als **chemische** stof zoals bedoeld in bijlage 2 van de Europese Richtlijn Bouw. Dus als er geen V&G-plan aanwezig/gemaakt is en bovendien is vastgesteld dat daadwerkelijk asbest aanwezig is, bijv. door monstername, dient aan de opdrachtgever een boete worden opgelegd op grond van artikel 2.28 besluit.

Toelichting op “Asbest wordt beschouwd als **chemische** stof ..... ”:

De Kaderrichtlijn Arbeidsveiligheid 89/391/EEG, stelt in de overwegingen: “Whereas the provisions of this Directive apply, without prejudice to more stringent present or future Community provisions, to all risks, and in particular to those arising from the use at work of chemical, physical and biological agents covered by Directive 80/1107/EEC (1), as last amended by Directive 88/642/EEC (2); In Richtlijn 80/1107 staat in Annex 1:

List of agents referred to in Article 3 (1), second indent, and Article 8 (1)

Acrylonitrile

Asbestos

Arsenic and compounds

Benzene

Cadmium and compounds

Mercury and compounds

Nickel and compounds

Lead and compounds

Chlorinated hydrocarbons :

- chloroform
- paradichlorobenzene
- carbon tetrachloride

De 80/1107 is 'vervangen' door Richtlijn 98/24. Daar staat in artikel 2:

For the purpose of this Directive, the terms used shall have the following meanings:

(a) 'Chemical agent' means any chemical element or compound, on its own or admixed, as it occurs in the natural state or as produced, used or released, including release as waste, by any work activity, whether or not produced intentionally and whether or not placed on the market;

De engelse tekst licht verder toe dat asbest een chemische stof is zoals bedoeld in de Europese arborichtlijnen. Overigens wordt in artikel 13 lid 2 van de Richtlijn chemische agentia 98/24 specifiek een eerdere richtlijn over asbest aangepast, daarmee aangevend dat asbest inbegrepen is in de definitie.